

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**Floremundi Raemundi V. Cl. Olim Consiliarii Regis
Galliarvm Ex Calviniano Catholici Synopsis Omnium hujus
temporis Controversiarum tam inter Lutheranos,
Calvinistas quam alios plurimos. Sive Historia ...**

Raemond, Florimond de

Coloniae Agrippinae, 1655

Caput quartum. De Apostolis & Prophetis Anabaptistarum.

urn:nbn:de:hbz:466:1-10880

¶ *si humanis traditionibus simplices conantur seducere. Deo laus, aiebat qui inter eos præcipuus, Ego in mea noui conscientia me non peccare: & scio innocentiam quoque nostram & veritatem religionis nostræ animis vestris esse exploratam. Omitto alia in eandem sententiam, vti & rationes nostrorum Theologorum, ob quas illi teterrimam hanc hæresin condemnarunt. Oecolampadij vero sermones quos cum Anabaptistis habuit, ideo hic recensui, ut ostenderem, nec Zuinglianos nec Lutheranos, filiorum suorum hæreticorum à se progressorum, errores sola scriptura refutare posse, sed necesse eis esse ad Traditiones & Ecclesiæ consensum confugere: quod in ipsomet Bullingero, qui contra eos scripsit, perspicuè cuius licet obseruare. Et tamen illi ipsi Anabaptistarum per Traditiones & consensum Ecclesiæ refutatores, non cessant ipsdē armis quibus vinci vident Anabaptistas, pugnare contra Catholicos, & qui indignantur Anabaptistas ut pertinacibus, dum Traditioni & consensui Ecclesiæ cedere nolunt, sibi ipsis non indignantur, quod Catholicis, eadem præferentibus arma, cedere recusent. Cæci: cæci: qui æque ac Anabaptista, cum traditione vincuntur, se tamen victos facteri recusant, sed Scriptura, quam pro suo lubitu tractant, tamquam vallo inclusi, omnem impetum excipiunt, ita, ut prostrati & victi pro victoribus se gerant. Sed videamus Geneuenses quoque contra eosdem antagonistas in arenam procedentes, & quibus illi armis pugnent. Si vos, inquit, Dei estis Ecclesia, sequitur Deum sine Ecclesia fuisse vsq; ad annum MDXXII. quo Nicolaus Storkius & Thomas Munerus prima ecclesia vestre fundamenta iecerunt. Excutite omnes Mundi angulos, neminem qui vobiscum villo tempore senserit, inuenietis. Quum vero Deus sine populo & Ecclesia, & Christus sine regno non sit, sequitur vos non magis populū eius quā Ecclesiam esse posse (a) O miseri refutatores Anabaptistarum! mutato nomine de Vobis. O Geneuenses, O Heidelbergenses & c. Reformati omnes; ista fabula narratur. Cur vobis ista eadem non dicitis & occinitis, cum à Catholicis sic impugnami? nisi quia vincere vultis Anabaptistas, & à Catholica veritate vinci recusatis! & vos vestro gladio insipienter iugulatis!*

Ad Matrimonium quod attinet, Anabaptista illud in eodem habent honore quo noni Evangelici. Contractum enim civilem esse aiunt; at sacramentum esse negant. Singuli vnam tantum habent uxorem, cui in publico suorum cœtu si-

dem dant. Qui Catholicam, Lutheranam, aut cuiuscumque alij religioni addictam habet, si ad suam sectam pertrahere eam non possit, eam abdicat; quod si cum ea nihilominus cohabitet, excommunicatur. Neque enim cuiquam Anabaptistarum uxorem habere, quæ alteri, quam ipsorum religioni sit addicta fas est: perinde atque Christiano Iudæam aut Paganam ducere nefas. De ijs vero qui supellestem hanc mira caritate communem inter se habent, deque alijs eiusdem religionis capitibus, infra dicetur.

DE APOSTOLIS ET PROPHE- tis Anabaptistarum.

CAPVT IV.

ARGVMENTVM.

- I. *Ficta Anabaptistarum pietas.*
- II. *Quomodo Munerus & Leidenfis plebem seduxerunt.*
- III. *Anabaptista tam Catholicorum quam hæreticorum vitia desistantur.*
- IV. *In morte constantes sunt, & de salute sua certis sibi esse videntur.*
- V. *Vanitate Prophetarum sapius deprehensa, in viam tamen redire nolunt.*
- VI. *Faceta de Anabaptistica muliere Narratio.*

I. **E**ST hæc diabolo velut innata versutia, ut impicitatem pietatis fucō occultet, & vitia virtutis specie tegat. Idem per satellites suos tamquam in vase inaurato, lethale hominibus venenum propinat; id quod in plerisque apparet, qui nouam hanc Anabaptismi doctrinam promulgauerunt. Sane vsque hodie secta hæc per Germaniam Superiorem atq; Inferiorem hinc inde sparsa, singularis integritatis & innocentie speciem præ se fert. Sed ô Deus! quot perizomatis opus illis est ad pudenda eorum tegenda? Ea cum quantum potuerunt, texere tunc & simplicem populum, & tam prauū quam boni tenacem seducunt; interim ipsi in profundam & execrabilem vitiorum sentinam demersi exerrabit: *Anabaptista*, inquit Nico-

laus

*2 Vlenberg causa 10. cap. 10. fol. 345. y. 5. Heidelberg.
in Colloq. Franckenthal. in præfas. b. 1. a. 6.*

laus Amsdorffius Lutheranus, (a) *vita sanctitate modo Germaniam decipere incipiunt, quemadmodum Monachi olim totam Christianitatem deceperunt. Lutherani & Zuingliani, ait Hofius, (b) zelo religionis Anabaptistis multum cedunt.* Quum Burdigalam nostram variaz nationes è plaga Septentrionali negociandi causa confluerent; volupe mihi nonnunquam fuit diversarum religionum homines convenire, ac sermonem cum eis conferre, ac præsertim cum Anabaptistis, ut mysteria ejus religionis perdiscerem. Hic fateor me non semel ingenti percussam admiratione, quum viderem eos in mediis negociorum turbis eundem vultum atque eundem animi statum semper servare, nec ulla injuria, ira, aut quocunque alio affectu ab eo dimoveri; eundemque vivendi morem atque institutum inter tot nationum colluviem retinere. Quum Anno MDXCVIII. in horum aliquot incidissem, eo tempore quo tota nostra Aquitania extrema fame laborabat, post multa ulterò citroque verba, unus ex ijs liberrimo vultu & sermone ita inquit: *An vos Catholici, Christiani dicitis, qui delicijs immersi, ante fores fratres vestros iacere sinitis. En plateas vestras languentibus & semimortuis plenas. interea dum mensa vestra ciborum & vini delicijs redundat. En laceros illos & cutem nudam ostendentes; dum vos bysso & serico vestiti, superbitis. Non hoc apud nos fieri solet. Nemo nostra religionis panem suum emendicat. Si cui quid desit, id reliquorum fratrum liberalitate ultro suppletur. Nemo apud nos elemosynam petit; sed nec quisquam ociosam vitam ducit. Omnes laboramus. Quod si quis naufragium aut iacturam faciat, ea communi omnium contributione ex parte resarcitur. Replicanti mihi, à Salvatore nobis prædictum, fore ut semper pauperes nobiscum habeamus (c) respondit ille: Sic est, id vero èd fr, ut monstratur imperfectio eorum qui inter Fideles esse volunt, & tamè candidam illam vestem, Charitatem scilicet non habent. Hæc ille mecum. At miseri isti, qui litteris scripturæ mordicus adherent, non considerant. Christum Dominum nostrum nequaquam hanc legem suæ Republicæ imponere voluisse, sed nullus in ea pauper invenitur. Est id non Christi sed Andreæ Carolstadij inventum, qui An. 1522. 27. Jan. Wittebergæ edidit Tractatum de abdicatione imaginum, & Quod a mo in Christianismo debeat esse pauper. Sed quid hæc cruciata quæsierit demon per os Garolstadij secuta grassationes rusticorum documento fuerunt. Si omnes eam perfectionem amplecti & capere possent, quæ Apосто-*

lorum tempore in primitiva fuit Ecclesia, (d) res foret non omnino difficilis. Sed Christus Servator noster, amplitudinem Ecclesiæ & difficultatem eiusmodi perfectionis prævidens, consilium hoc ratum, non præceptum nobis dare, interim vero pauperes inter nos esse voluit, ut spirituale elemosynarum negociationem, cujus fructus & in hac & futura vita percipitur, exercendi Christianis non deesset occasio.

II. Hac igitur ficta morum sanctitate primi Anabaptistarum Apostoli, à Muncero, Leideni & alijs huc illuc per Germaniam missi, infinitam quasi hominum multitudinem in sua retia attraxerunt. Regionem aliquam peragrantes, ex arboribus, more Druidum (qui Græco nomine à quercubus ipso Melanchtone approbante sunt dicti eo quod in lucis & sub quercubus sacra peragerent teste Sal. Cæsare, Cicerone, Plinioque (e) olim apud Gallos, & concionabantur, & verbis partim dulcibus, tertio quoque verbo Christum & Salvatorem ingeminantes; partim asperis, iram Dei sævissime comminantes, populum suarum partium faciebant. Inde ubi ad rivum, fluvium aut fontem pervenissent, eos qui vellent baptizabant, magna sæpe velut ovium multitudine unum aliquem, qui primus id petebat, tanquam gregis ducem sequente. Et quia Salvator Apostolis mandavit, ut quod velut in secreto audissent, in rectis annuntiarent; fatui hi homines in villis & pagis domos, in sylvis & solitudine rupes & præcipitia conscendebant, (f) atque inde quam possent altissima voce exclamantes, oculis in cælum sæpe reortis, omnes ut Pœnitentiam agerent, vitam emendarent, fortunas relinquerent aut ipse communique conferrent, ac baptizati, se sequerentur, hortabantur. Hanc enim esse Dei voluntatem: quam nisi fecerint, iram ejus & pœnas gravissimas expecturos. Quidam Philippus Sarrelanus nomine, Basilæ per omnes plateas discursans clamabat: Pœnitentiam agite, desistite à peccatis, rebaptizari vos sinit. Ego enim adhuc à Deo missus sum, qui Michaeli Archangelo interprete, populo Pœnitentiam me prædicari iussit. Hi Anabaptista, ut Erasmus in epistola quadam attestatur (g) non minus Ocolampadianos seu Novos Evangelicos, quos animarum interfectores appellabant, quam Canonicorum vitia detestabantur. Additque; Se-

o
Ham
a Libro, Recta fides de Cana. b Lib. 1. de Hæres. nostri sac. c Matth. 26. 11. d Act. 2. e Heuter. fol. 490. lib. 11. de rebus Belg. f Casar. 6. Belli Gall. Cic. l. 1. de divin. Plin. l. 30. c. 1. g lib. 23.

Etiam hanc Principibus & Magnatibus valde esse odiosam, non solum quia magistratus tollat, sed etiam bonorum communionem inter omnes esse velit sanciatque. Cetero quis nec templa habere, nec armis se defendere, nec deesse inter eos qui sanctiorem si sola externa facies expendatur ceteris plerisque Sectarijs vitam ducant. Tandem subiungit: Terreri nos corvi alicuius crocitate aut si visiro volatu, atq; inde malū capere auguriū res nostras ex cauta futurorū præsensione adeo fragili ordinare. At tamen in tot tantisque, quæ contingere videmus, morum dogmātiq; torneamentis, ita nos gerere, ac si sensibus esse mus omnino capti. Ite Erasmus stuporem nostrum in religionis malis præcavendis, & in alijs miram cautelam attentionemque taxat, videns rudem populum Novorum horum Apostolorum ac pœnitentiæ præconum doctrinam, tanquam manna cœlitus delapsum, cupidissimis animis excipere sine examine, sine metu seductionis. quo loco duo Lectori suggero, quæ animo occurrunt, unum est, quod Erasmus in eo quod rectè arguit, impegit, cū nec ipse eruditus adeo, Lutheri inertia, pessimis exitus habitura præsentit, sed fovit: alterum quod illud ipsum dogma Anabaptistarum, de armis ne quidem ad sui defensionem sumendis, merum sit ipsorum figmentum, cum ex Historijs certissimis Monasterij, Amsterodami alijsque in locis patrorum (a) longè aliud sentire de Anabaptistis omninò compellamur, nisi forte ex infelici armorum subinde tractatorum eventu, ad tempus aliquod, eorum nausea laborant.

III. Habeo penes me non ita multarum paginarum Colloquium, Anno MDXXX inter Catholicum, Lutheranum, & Anabaptistam habitum, in quo Anabaptista utriusque gravissime & impune exprobrat enormia crimina quibus ipsorum Ecclesia sint polluta, plane ea libertate ac si uterque attonitus hæsisset. Scripsit etiam Germanus quidam contra Anabaptistas libellum, in quo errores eorum & superstitionis simplicitatē notat, atque inter alia narrat, Ex eorum numero aliquē in prato concionantem, quum forte mulierem conspexisset, cincinnois calami stratis, auro & gemmis fulgentem, ad eam conversa oratione, sic loquitur: *Nostra sorores non ita ornatae sunt. An tu nihil aliud habes quo hominibus placeas, quam superbas has ineptias & mundum immundum? Deme has gemmas, monile ac reliquum ornatum, vende ea, & precium da pauperibus. Molles has & sericas vestes in cilicium muta. Audi quid S. Apostolus Petrus de ornatu mulierum dicas. Simulq; apertio Novo Testamenti libro, lo-*

cum illum prælegit ex capite 111 epistola. *Quarum nō sit extrinsecus capillatura, aut circumdatio auri, aut indumenti vestimentorum cultus sed qui absconditus est cordis homo in incorruptibilitate quieti & modesti spiritus, &c.* Hoc eò recensere volui, ut intelligatur, quantum opere præcā illi simplicitatē cui s imago in nostris passim libris occurrit, in omni cultu affectent, & libertate aliter viventes castigent. Itaq; vestitus eorum omnis ex panno est; & non aliter, quā Eustachiani olim, omnes eos qui sericis vestimentis utuntur, diaboli filios appellant.

IV De eorundem contra omnem vim & tormentam admirabili constantia, vel rabie potius, quid dicam? qua errores suos in medijs flammis & cruciatibus ad extremum usque spiritū & ultimam sanguinis guttam defendunt; ut suo loco ostendam. Habet nimirum & semper habuit diabolus suos quoq; martyres, ad suam scilicet gloriam propagandam. Hofius (b) dicit, ex omnibus sectis nullam præ istā, ferro & igne vexatam fuisse, atq; intra ducentos annos nullam maiori constantia vel pertinacia potius, tormenta omnia ipsamq; mortē sustinuisse; adeo ut in hoc Lutheranos & Zuinglianos multis parafāgis antecedant. Erasmus commiseratione dignos esse ait, ut qui magnā partē errore potius quā malitia peccent: quāvis interim de salute sua certissimos se esse gloriantur. Hæc lectio eōs docuit primū quidē Lutherus, cofirmare vero Menno (c) vnus ex primarijs ipsorū doctoribus, sic scribens: *Falli non possum. Credidi, qd pater cœlestis, Verbo tuo, & per Spiritum S. illud tamquam Verbum veritatis suscepi. Certus sum, me hac mea doctrina, quæ Dei Verbum est, in extremi iudicij die non Mundum solum, sed angelos etiam iudicaturum. Atque his iisdem ferè verbis Lutherus initio doctrinæ usus fuit, quæ Anabaptistæ exposuerunt.*

V. Sed, Deum immortalē/quam sæpe illi ab hoc spiritu decepi, numquam tamen suo ipsorum malo sapientiores facti sunt? (d) Munceris suis auxiliatrices Angelorum legiones, ac victoriam sine armis pollicitus, se ac quorquor ipsū se quirit fuerant perdidit. Leidensi imperium totius orbis terrarum promissum fuerat; idemq; carnifici exuvias suas reliquit. Melchior Hofmannus, qui ab Helia missum se videri volebat, ac revelatū sibi dicebat, fore ut magna cū gloria centū quadraginta-

a Arnold. Messhorvius in Histor. Anabaptisticae libris.
b Lib. de hæres. nostri sæc. fol. 436 lib. de Vera fide. Hof.
lib. 1. de hæres. fol. 432. d. Alber. contra Carolstad. Sleis.
dan. lib. 5. Spangenberg. Chron. Saxon. Pomarius &c.

quatuor millibus discipulis comitatus Argentorato discederet, in p̄dore & squallore carceris fuit extinctus. (a) Complures alij ab eodem spiritu promissiones acceperant, vltimum supplicium effugituros; qui tamen ferro & igne passim sunt absumti. Feminae cuidam Basileae captiuae idem spiritus persuaserat, sine cibo & potu miraculose victuram: sed post nouem dierum inediam, decimo mortua est. Millies Anabaptistae extremi iudicij diem praedixerunt, ac Christi velut iam aperto caelorum fornice egressum parantis, aduentum maxima deuotione expectarunt; Solem tamen consueto cursu abeuntem & redeuntem haecenus viderunt. Ex ijs Propheta aliquis suorum auditorum animis hanc persuasionem ita impressit, vt vni tantum lineamini incubantes, totam noctem in rupium cauernis exegerint, Christi que aduentum expectarint, albo illo colore innocentiam suam testantes, ac miserabili voce & suspirijs Dei misericordiam implorantes: verum vbi deceptos se viderunt, non sine pudore ad suos quique lares reuersi sunt. (b) Sed age, faceta de eodem spiritu narrationem adiungam, vt lectori fastidium e continua historia paululum detergatur.

VI. Mulier quaedam Anabaptistica, excucullatimonachi, eandem religionem profitebris vxor, cum marito in summa paupertate vivebat, sic vt ad victum saepe panis etiam deesset. Nocte quadam spiritus ei reuelat, ac iubet vt vicinas ac socias epulo excipiat, pollicitus nihil rerum necessariarum defuturum. Illa dicto audiens, mane omnes quotquot nouerat, inuitat. Huius conuiuij fama quum percrebuisset, plerique quibus feminae paupertas nota erat, mirari, vnde illi ad eam rem sumtus; neque tamen quisquam quidquam suspicari, quod bonae illa haecenus existimationis fuisset, vt quae in caetibus eorum Biblia nonnunquam ipsis praelegeret. Accurrente magna hominum multitudine, vt & conuiuij apparatus & exitum viderent, iubet illa mensas sterni, & conuiuarum suo quemque pro dignitate aut aetate loco considerare. interim vero in tota domo nec fumus nec flamma conspiciebatur. Omnibus iam prima ferula expectantibus, ac quum nihil adferretur, mutuo se respicientibus, illa constanti vultu circumiens rogat, vt paulisper adhuc expectare sustineant. Breui Angelos adfuturos, & omnium ciborum admirabilem copiam allaturos. Hoc enim miraculum praeterita nocte a S. spiritu, qui mentiri non possit, sibi reuelatum esse. Moram vero hanc

interponi, ad tentandam ipsorum patientiam & fidem. Interim illa oculis ac manibus ad caelum eleuatis, multis editis suspirijs & gemitibus, vt olim Baalitici illi sacerdotes, Deum obsecrare non cessabat, dicens: Mitte nobis, Pater, de caelo panem, quibus multo maiora, nempe vitam promissisti. Sed hoc mortuo erat n̄eniam cantare. Appetente ergo iam nocte, fames conuiuas domum suam quemque discedere, & ibi latranti stomacho praelentius remedium quaerere coegit, multo turpius deceptos, quam illi quos Heliogabalus inuitauit, eisque praeter panes, fructus, ac cibos pictos nihil apposuit, quibus si non stomachus, oculi tamen aliquo modo fuere recreari. Sic ergo bona illa a S. spiritu omnium risui exposita, vt stulticia, ita ludibrij quoque; vicinas suas socias sibi asciuit.

DE INEPTIS QVIBVSDAM ANABAPTISTARUM CONSVETVDINIBVS, IN S. SCRIPTURA, VT IPSI AIUNT, FUNDATIS.

CAPVT V.

ARGVMENTVM.

- I. De Melchior Hofmanno, magni inter Anabaptistas nominis & auctoritatis.
- II. De alio Propheta ipsius successore: & de Anabaptistarum simplicitate.
- III. Anabaptista arma non ferunt.
- IV. Iurandum illicitum esse contendunt, & imagines detestantur.

I. INTER eos qui Anabaptisticam sectam longe lateque propagarunt, non postremum locum obtinet Melchior quidam Hofmannus, qui & propriae seu specialis inter eos, & vt ita dicam subalternae sectae nomen dedit. Hic Embdam profectus, propalam, Comite qui Lutheranus erat, conuiuente, Anabaptismum plantauit, & quam plurimos rebaptizauit. Fuit vero, (vt Vbbo Philippi scribit, (d) qui eiusdem sectae doctor fuit, & postea respuit) homo vehemens, & ex prompta facundia praedictus. Contra Lutherum & Zuinglium multa

O 2

acerbe

a Blesdich. lib. de secta David. Georg. b Gast. fol. 130
Crus p. 3 Chron. Suen an. 30. c lib. Recog. fol. 3. Modest.
de aut. Anab. fol. 78. f. 1.